

219. Van Dale, de letter P (8) en de letter Q

1. De prosopopeia is de persoonsverbeelding. Pro studio et labore is voor gedane moeite en arbeid. De Provençaalse provençal is een dertiende-eeuwse minnezanger. De provenceolie is olijfolie. Psychrofiele bacteriën gedijen goed bij kou, psychrofobe juist niet. Het PTC is het fenylthiocarbamide. Onze cardioloog René voert af en toe een ptca, een percutane transluminale coronaire angioplastiek (dotterbehandeling) uit. Die vliegende sauriër uit de krijttijd (pteranodon, pteranodoo) heeft een vleugelspanning van acht meter. Het parathyreoïd hormoon PTH (parathormoon) wordt gemaakt in de bijnierschlier. Het ptolemeïsch gesternte is door Ptolemeus beschreven: 48 al aan de oude Grieken bekende sterrenbeelden.

2. De PTSS is de posttraumatische stressstoornis, maar het PU (beter: pur) is het polyurethaan. De pubertijd is de tijd van de puberteit, daarin krijgt de puber pubes, onder andere op de pubis. Hij voelde een diepgewortelde public spirit. Wat vindt Jan Publiek daarvan? De puce vlo stak hevig. Moet je je voor de pudenda schamen? De pueblcultuur (indianen, Noord-Amerika) is nogal interessant. Hij verdedigde zijn vermeende domein pugnis et calcibus, met alle middelen. Puggaree en pugree betekenen hetzelfde: een om een tropenhelm gewonden sluier, die in de nek hangt. Jij behoort niet tot het puik der natie, lekker puh! Na het puinruimen volgt het puin storten. Pim Fortuyn had het over de puinhopen van Paars.

3. Ze was zo naakt als een puit en ze had een puit in haar keel (puit = kikker). De pula [poe-laa] is de munteenheid van Botswana. De pukcode is de personal unblocking key-code, de code waarmee een geblokkeerde simkaart weer kan worden geactiveerd. 'Verum, bonum, pulchrum' betekent: 'het ware, het goede, het schone'. Een bekend Haags schildersgenootschap heeft als zinspreuk 'uit liefde tot het schone' ('pulchri studio'). Een pull(i) is een pullover (truivest). In een pullman vind je pullmanmatrassen. De pulque is een uit het sap van de agave bereide alcoholische drank. Een koude hoogvlakte in Zuid-Amerika heet puna [poe-naa], de term komt uit het Quechua. Het punto banco is in casino's gespeelde variant van baccarat.

4. Krambamboelie is meestal punch. Punchdrunk (de aandoening dementia pugilistica, die gekenmerkt wordt door vertraging van psycho-intellectuele prestaties, geheugenstoornissen, spraakproblemen en stoornissen in de coördinatie), is dat grog(gy) van de punch? Nu is het genoeg en daarmee punctum, basta. 'Der springende Punkt' is het punctum saliens, het kardinale punt waarop alles aankomt. De Punica fides (fides Punica) is het verraad, de trouweloosheid. In de drie Punische oorlogen ontwaarde je veel punische trouw. De veertien punten van Wilson vormden de grondslag van de vrede van 1919. De Franse punt is een lambrequinornament [bij VD met streepje, beter: lambrekijnornament] op Chinees porselein en Delfts aardewerk. Psychiatrisch-forensisch is betrekking hebbend op de psychiatrie in dienst van de rechtspraak in strafzaken. Psychopathische delinquenten zijn gevaarlijk voor de samenleving. Iets dat publica auctoritate geschiedt, gebeurt op gezag van de overheid. De puissancierijder was puissant rijk.

5. Het typografisch puntenstelsel danken we aan Didot, ja, die van de didotpunten, een twaalfde van de cicero. Als je Leidse punt eet, eet je puntkoek. Milleporen zijn puntkoralen. Wat betekent die puntstreeplijn? Het purper van Cassius heet ook wel goudpurper. Vindt je eega die purperrudbeckia (purperen rudbeckia) ook zo mooi? De pur sang romanticus hield meerdere pur sangs (raspaarden). De kamergeleerde was een purus putus, adverbiaal is dat 'pure pute' (louter en alleen). Gaan we pushball spelen of ben je nog met die push-pull (balansschakeling) bezig?

6. De putains respectueuses zijn 'eerbiedige lichtekooien', althans volgens Sartre. Een putplant is een freatofyt. De putsch van Kapp vond in maart 1920 in Berlijn plaats. Militairen dragen een puttee als beenwindsel. Een Italiaanse putto is een naakt kinderfiguurtje, als amoretto of engeltje gedacht. Een pv'tje kost meestal geld. De tweeletterige ISO-landcode van Paraguay is PY, die van Palau is PW. Een pycnica is van het pyknische (leptosome) type. Zijn pyladessen vergezelden hem trouw. De bucardo (Jaarboek 2007) is de uitgestorven pyreneeënsteenbok (pyreneeëngelt, Jaarboek 2007). Het symbool PAN staat voor pyridylazonaftol, maar kennelijk ook voor peroxyacetylnittraat.

7. De pyroop (pyrope) wordt ook wel Boheemse granaat genoemd en is niet om te schieten, maar een edelgesteente, een magnesium-aluminiumhoudende variëteit van granaat met een geelrode kleur. Die pyrrusoverwinning was een schijnsucces. Een pythagoreeër (volgeling van Pythagoras) hulde zich aanvankelijk noodgedwongen in een pythagorisch zwijgen. Het pythisch orakel (het orakel van Delphi) woonde de Pythische Spelen bij; daar loerde Schneiders python (de netpython) op hem. De letter Q is al eerder geweest. Hier toch maar wat herhalingen...

8. Bij een quotum moet je zeggen quote, quoten en quotetje, bij een uitspraak moet je zeggen quote, quotes en quoteje. Werd Obama daar gequoot? 'Quorum pars magna fui' betekent 'waarin ik een groot aandeel heb gehad', 'quousque tandem?' betekent 'hoe lang nog?', 'quo vadis' betekent 'waarheen gaat gij?' en 'quo vadimus' betekent 'waar gaan wij heen?' Hij wilde zijn doel quovis modo, hoe dan ook, op welke wijze dan ook, bereiken. Ze kregen een standje voor hun standje q. De Q staat onder andere voor kwintaal, kwadraat, kwantum, vijfhonderd, Qatar en glutamine.

9. Qat kun je met de Qatarese [GB] rial betalen. Het qi gong is een Chinese meditatietechniek, de qi dao (Jaarboek 2009) de Tibetaanse dito. De QI is de queteletindex, ook wel genoemd BMI, body mass index. De Q-koorts (Jaarboek 2009) is een zoönose, die van dier op mens kan overgaan. Een QL-lamp is een quartz-lightlamp, een kwartslamp. Een QSO is een quasi-stellar object, een quasar (een quasi stellar radio source, een quasistellaire radiobron). Een quacker vertoont zich in collegestijl, maar een quaker is lid van een godsdienstige sekte. De Quadruple Alliantie, het viervoudig verbond, werd in 1718 gesloten. Een quaestio vexata (vexata quaestio) is een veelbesproken, maar onopgeloste vraag.

10. De quagga is een, thans uitgeroeide, steppezebra. De Quai d'Orsay kennen we van Maigret en Simenon. Qualibet ex re (door welke oorzaak dan ook): het lukte ons niet. Was hij nog maar qualis ab incepto (ongerept). Hij bekleedde nog vele qualitate-quafuncties. Die beklede functies leverden ook nog wel wat op. Een qualy is elk van de factoren aan de hand waarvan bepaald wordt of een patiënt nog wel voor medische behandeling in aanmerking komt. Dat heeft en houdt je dochter quand même (wat er ook gebeure) nog van me tegoed [GB, volgens VD: te goed]. Ik geef haar vast een tegoedbon (voucher). De quango is een zusje van de ngo. Kon je jouw quant-à-moi weer niet bewaren? Bij een kwantabestek worden hoeveelheden bouwmaterialen geraamd. De verontreiniging betrof slechts een quantité négligeable.

11. De quarantainearts werkte in de quarantaine-inrichting. Het quartair is de vierde en jongste periode van het fanerozoïcum. Ik sta al drie kwartalen rood. En toen kwamen de quarts d'heure de Rabelais. Een quartet vind je in een spectrum, een kwartet op een muziekpodium. Die quasimodo was nog monsterlijker dan de klokkenluider van Victor Hugo. In het katern stond, hoe quaterns in een loterij werken. De quatre-mainsspelers speelden quatre-mains. Wat beuzel je nou, dat is quatsch. Het quebracho-extract is een looistof. Het Quechua is een indianentaal.

12. Hoe vind je die Queen Annestijlstoel? De querelles des Anciens et des Modernes waren niet erg verheffend. Het qu'en dira-t-on vult geen gaatjes. Een quesadilla (Jaarboek 2007) is een tortilla met kaas. Een questionnaire is een vragenlijst. De quetzal is de munteenheid van Guatemala. Geef mij maar een quichepunt. Quid nunc? Pas op voor die kwiere quidam! Hoe smaakt die quick-and-dirty quiche lorraine? Quién sabe, misschien keert zijn quiëscentie wel terug? De quillaja is een Zuid-Amerikaanse zeepboom. Quines kun je bij het dobbelen gooien. Huishoudelijke artikelen heten quincaille (kramerijen). Een quincunx is een vierkant met vijf dingen, waarvan één in het midden. De quinoa is een ganzenvoet, de algoede ganzenvoet is een brave hendrik. Een quislingregering bestaat uit collaborateurs. Quisquiliën zijn prullen Of slechte voortbrengselen van de geest). Wees op je hoede, op je qui-vive! De quorn is een eiwitproduct en vleesvervanger.

Rein Leentfaar